

Nr 458.

Godkänd av första kammaren den 20 juni 1918.

Godkänd av andra kammaren den 21 juni 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetslöshetens bekämpande.

(Statsutskottets utlåtande nr 137 och memorial nr 161.)

Till Konungen.

I en den 22 mars 1918 till riksdagen avlåten proposition, nr 259, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, anvisa *dels* — utöver av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade medel — på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 15,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 4,000,000 kronor.

I över propositionen avgivet utlåtande hade riksdagens vederbörande utskott anfört bland annat följande:

»Att under nu rådande förhållanden staten måste göra sig beredd att möta en betydande arbetslöshet lärer vara allmänt insett. Enighet torde ock råda därom, att såvitt möjligt åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande bära inriktas på att bereda arbetstillfällena. Härvid bära självfallet i första hand tagas till vara de arbetstillfällena, som kunna erbjudas inom produktionsgrenar, främst jordbrukets, där användning för inom andra näringsgrenar ledig arbetskraft förefinnes. Men i fall av behov måste även vidtagas särskilda anstalter för att på

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 169 häft. (Nr 458—459.) 1

annat sätt sysselsätta de arbetslösa. Mot de riktlinjer för denna verksamhet, som uppdragits i statsrådsprotokollet, har utskottet ej haft något att erinra.

För den direkta understödsverksamheten torde med visshet bidrag från statens sida komma att tagas i anspråk i vidgad omfattning. De beträffande arbetslöshetsunderstöden nu gällande bestämmelserna äro av huvudsakligen följande innehåll.

Understöd må utgå allenast till välfrejdad och arbetsför svensk medborgare, som fyllt 15 år, samt till hans familj under förutsättning, att han under minst sex månader före det ansökan gjorts icke åtnjutit understöd av fattigvården; dock att hänsyn icke skall tagas till sådant understöd av fattigvården, som varit tillfälligt eller utgått i anledning av sökandens eller hans familjemedlemmars sjukdom eller tilldelats sökande, som uppenbarligen efter bästa förmåga sökt försörja sig och de sina, men till följd av särskilt betungande försörjningsplikt nödgats för familjens nödtorftiga uppehälle mottaga sådant understöd. Förrän understöd kan beviljas, skall undersökas, huruvida icke lämpligt tillfälle till utkomst genom eget arbete kan beredas den arbetslöse. Till understöd bidrager staten med högst 1 krona per dag för man och hustru tillhopa, 67 öre för ensam person, som fyllt 18 år, 40 öre för ensam person, som fyllt 15 men ej 18 år, samt 20 öre för varje inom eller utom äktenskapet fött barn. Därest arbete på annan ort än hemorten beredes manlig familjeförsörjare mot avlöning, som är otillräcklig för att å hemorten jämväl underhålla familjen, må understöd av statsmedel efter särskild prövning utgå för familjens å hemorten kvarvarande medlemmar med tillhopa högst 50 öre för dag eller, där barn finnas och särskilt ömmande omständigheter föreligga, med tillhopa högst 75 öre för dag. För det fall, att den arbetslöse beredes arbete inom ett för hans utbildning och förutsättningar främmande yrke och därvid icke från början förmår vinna rimlig utkomst, må understöd av statsmedel till honom efter särskild prövning utgå med högst 50 öre för dag och under en tid av högst 90 dagar. Samtliga dessa understöd av statsmedel utgå under förutsättning i regel, att minst samma belopp tilldelas den arbetslöse av resp. kommuns eller landstings medel. På grund av särskilda omständigheter må dock undantagsvis, efter prövning av Kungl. Maj:t, understöd av statsmedel kunna utgå, utan att kommun eller landsting tillskjutit lika stort belopp. Erhåller den arbetslöse bidrag av arbetsgivare eller arbetslöshetskassa, må understöd likväl till honom utgå, dock med högst så stort belopp, att detsamma jämte nämnda bidrag uppgår till $\frac{2}{3}$ av den i orten vanliga avlöningen för jämförlig arbetare. Understödet storlek

bestämmas efter den arbetslöses större eller mindre behov och kan efter omständigheterna utgå i kontanta medel eller, helt eller delvis, i naturaförmåner. Understödstagare är vid risk av understödets indragande skyldig föra ett ordentligt och nyktert levnadssätt, att regelbundet anmäla sig hos den offentliga arbetsförmedlingen samt att mottaga lämpligt arbete, som anvisas honom. Understödet skall icke äga fattigvårds karaktär eller medföra fattigvårdens rättsverkningar.

I dessa bestämmelser har nu departementschefen förordat vissa ändringar. Bland dessa märkes först förslaget, att staten framdeles skall bidra med två tredjedelar av kostnaderna för understöden. Denna höjning av statens andel i understödskostnaden, synes utskottet vara avsevärt hög. Det vill ock synas utskottet, att tillräckliga skäl ej kunna anses vara anförda för förändringen i fråga. Redan enligt nu gällande bestämmelser i ämnet äger ju Kungl. Maj:t, där särskilda skäl därtill föreligga, möjlighet att bevilja arbetslöshetsunderstöd till belopp, överstigande vad av kommun eller landsting tillskjutits. I nödfall kan staten till och med påtaga sig hela kostnaden. I det härutinnan givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t ifrågasättes nu ingen ändring. Då så är förhållandet och då å andra sidan det är av vikt, att ej kostnader på grund av arbetslösheten i större omfattning än som verkligen är nödvändigt påläggas staten, har utskottet ansett, att statens normala andel av understödsbeloppen fortfarande bör bibehållas vid den för närvarande gällande.

En annan viktig ändring avser rätt för Kungl. Maj:t att medgiva ökning med intill 100 % av de nu normalt utgående maximibeloppen för arbetslöshetsunderstöden. Innebörden av detta förslag framgår av tabellen nästa sida.

I denna fråga är att märka, att arbetslöshetskommissionen allenast ifrågasatt en höjning av understödsbeloppen med 50 %, varvid, om kommunernas andel bestämdes till en tredjedel, deras bidrag skulle bli oförändrade. Kommissionen läser emellertid, enligt vad utskottet inhämtat, hava förutsatt, att denna höjning skulle med det snaraste komma till stånd. Då penningvärdet är i ständigt sjunkande, synes det utskottet i likhet med departementschefen vara riktigast, att möjlighet hålles öppen för Kungl. Maj:t att, därest så visar sig oundgängligen nödvändigt, ytterligare höja understödsbeloppen intill den angivna gränsen. Utskottet har emellertid ansett, att en sådan höjning av understödsbeloppen bör ske endast under förutsättning, att den andel av normalavlöningen inom den arbetslöses yrke, till vilken statsbidraget sammantaget med understöd från arbetsgivare eller arbetslöshetskassa må uppgå, icke höjes

Understödens maximibelopp per dag (kronor).

Understödkategorier.	Enligt gällande bestämmelser.			Vid föreslagen ändrad kostnadsfördelning samt höjning av understödet med					
	Sta-ten.	Kom-mun.	Till-hopa.	50 procent.			100 procent.		
				Sta-ten.	Kom-mun.	Till-hopa.	Sta-ten.	Kom-mun.	Till-hopa.
Man och hustru	1—	1—	2—	2—	1—	3—	2·67	1·33	4—
Barn under 15 år	0·20	0·20	0·40	0·40	0·20	0·60	0·54	0·26	0·80
Ensam person över 18 år	0·67	0·67	1·34	1·33	0·67	2—	1·79	0·89	2·68
Ensam person mellan 15—18 år	0·40	0·40	0·80	0·80	0·40	1·20	1·07	0·53	1·60
Familjebidrag vid försörjares arbete å annan ort:									
i vissa fall	0·50	0·50	1—	1—	0·50	1·50	1·33	0·67	2—
undantagsvis	0·75	0·75	1·50	1·50	0·75	2·25	2—	1—	3—
Bidrag vid arbete i ovan sysselsättning	0·50	0·50	1—	1—	0·50	1·50	1·33	0·67	2—

utöver vad för närvarande är fallet eller $\frac{2}{3}$. Vid en höjning av sagda andel till $\frac{8}{10}$, såsom departementschefen förordat, skulle nämligen det i alltför stor utsträckning kunna inträffa, att arbetslösa inom vissa yrken komme att erhålla högre understöd än den avlöning, som inom andra yrken skulle kunna under arbete uppbringas. Härav skulle tydligen kunna uppstå skadliga verkningar, som på förhand svårigen läte sig förebyggas.

I övrigt har utskottet ej funnit skäl att framställa någon erinran mot de grunder för arbetslöshetens bekämpande, som departementschefen förordat.

Beträffande slutligen de i propositionen begärda anslagsbeloppen synes det utskottet, att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget å tilläggsstat, som med omkring 9,215,000 kronor överstiger vad av arbetslöshetskommissionen ansetts för ändamålet erforderligt, vid iakttagande av de ovan tillstyrkta jämkningarna i de av departementschefen förordade grunderna bör kunna nedsättas till 12,000,000 kronor, helst som å det av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade anslaget vid 1918 års början förefanns ett odisponerat belopp av omkring 5,715,000 kronor.»

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts föreliggande proposition för bekämpande av arbetslösheten, i huvud-

saklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 22 mars 1918 angivna grunder, dock med iakttagande av de jämkningar, som avgivits i ovan intagna utskottsutlåtande, anvisat *dels* — utöver av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade medel — på tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, 12,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 4,000,000 kronor.

Stockholm den 21 juni 1918.

Med undersätlig vördnad.
